

La mitjana europea 3/IV/1980

¿Què volen dir quan ens parlen, tal com n'hi ha que fan prou sovint, de la «mitja europea»? ¿El tipus de mitja —peça de vestir més aviat propi de les dones— que es fabrica o que es porta generalment a Europa? ¿O bé fan referència al cinquanta per cent d'una senyora de la nostra part del món? Perquè mitja no és sinó, com a adjectiu, el femení de mig, que significa que «forma la meitat d'un tot», com mitja taronja, mitja dotzena, mitja sola, etc, i com a nom, la designació de la peça de vestir a què ens hem referit —de cotó, llana, seda, etc, que s'adapta a la cama— i d'una mesura de líquids avui caiguda en desuetud.

Naturalment, quan parlen de la «mitja europea» volen dir, en realitat, la mitjana europea. Ho fan, usualment, referint-se al nivell de vida, a l'index de delinqüència, d'escolaritat, de consum o de producció d'un article, etc, d'un país o nació, que es compara amb el nivell mitjà aconseguit a Europa en aquell mateix aspecte social, econòmic, etc. Es a dir, comparant-lo amb la mitjana europea o, si es vol, el terme mitjà europeu.

Efectivament, mitjana (reducció usual de quantitat mitjana) i terme mitjà són expressions sinònimes. El Diccionari Fabra diu que quantitat mitjana o simplement mitjana (de dues quantitats) és «el quocient de llur suma per llur nombre», definició que il·lustra amb l'exemple La mitjana de 3, 9 i 12 és 8. I com a definició de terme mitjà (d'un cert nombre de quantitats) diu «la quantitat que resulta de sumar-les i dividir la suma pel nombre d'elles», definició, doncs, equivalent a l'anterior però formulada amb d'altres mots.

El castellà també disposa de dues formes per a l'expressió d'aquest concepte, «promedio» i «término medio». Com a calc de la primera s'ha usat molt, en català, la seva adaptació «promig», que hom sap generalment que es considera inadmissible. Però volent evitar aquesta forma castellanitzant hom cau en una altra mena de supeditació al castellà, que resulta del fet que els múltiples significats o casos d'aplicació que comprenen els termes mig i mitja (femení, mitja i mitjana no es distribueixen igualment entre «medio» i «mediano», amb què molta, imitant l'ús del castellà, que sol preferir «medio» a «mediano», prescindeixen en la majoria dels casos de mitjana i hi recorren a mitja: «la muntanya mitja», «l'edat mitja», «la mitja europea», «la temperatura mitja», a classe mitja, etc. expressions de les quals només es considera acceptable la darrera.

Albert Jane